

Doc. dr. Žydronė
Kolevinskienė
LEU LF

**„Truputis mirties ir truputis
gyvenimo...“: kelios
pastabos Jurgio Kunčino
romano „Tūla“ analizei**

Truputis mirties ir truputis gyvenimo.
Šiek tiek prigesinto, nedaugel – ryškaus.
Gležna patirtis ir pridusęs – con anima...
Kitiems lengvabūdiškai žiedus raškau!
Žiedai, sunkios kekės – be saiko, be proto.
O kas pasakytų – be atminties?
Kiekvienas, kas gyvas – ir šoktų, ir grotų –
Laiminga galva ant laimingo peties.
Tik naktys jau vėsta tarsi pažinimas,
Ir priskrenda erdvės uodų ir drugių.
Čia baigiasi puokštės ilgasis skynimas
Iš pievos, iš miško, iš tarpo rugių.
Truputis mirties, ir truputis gyvenimo.
Išdžiūvę žiedai – be spalvų ir kvapų.
O vis dėlto kušteli – anima, anima!
Tai kas, kad tik laikina, kas, kad trapu!

J. Kunčinas.
ANIMA

Tūlos sukūrimas

- Kartais man atrodo, kad tave, Tūla, aš pats susigalvojau – iš tikrųjų tavęs nė nebuvo. **Susikūriau iš oro, vandens, dumblių, žiežirbos** ir negarsaus grumėjimo už **Vilniaus kalvų**. Arba: esu tau dėkingas, kad **tik vieną savaitę** mudu gyvenome kartu, kad toji savaitė atstojo – man, žinoma, tik man! – ilgus metus.

- „Kodėl su jais lyg su gyvais kalbi?“
- „Aš surenku visus gerus žodžius“.
- „Iš visų tų detalių susidaro būties planktonas“.
- Jurgio Kunčino „Tūla“ (1993) – tai romanas apie jausmus, laiką, Vilnių.
- Geriausias XX amžiaus paskutinio dešimtmečio romanas. Modernus meilės romanas.

Teminēs linijos romane „Tūla“

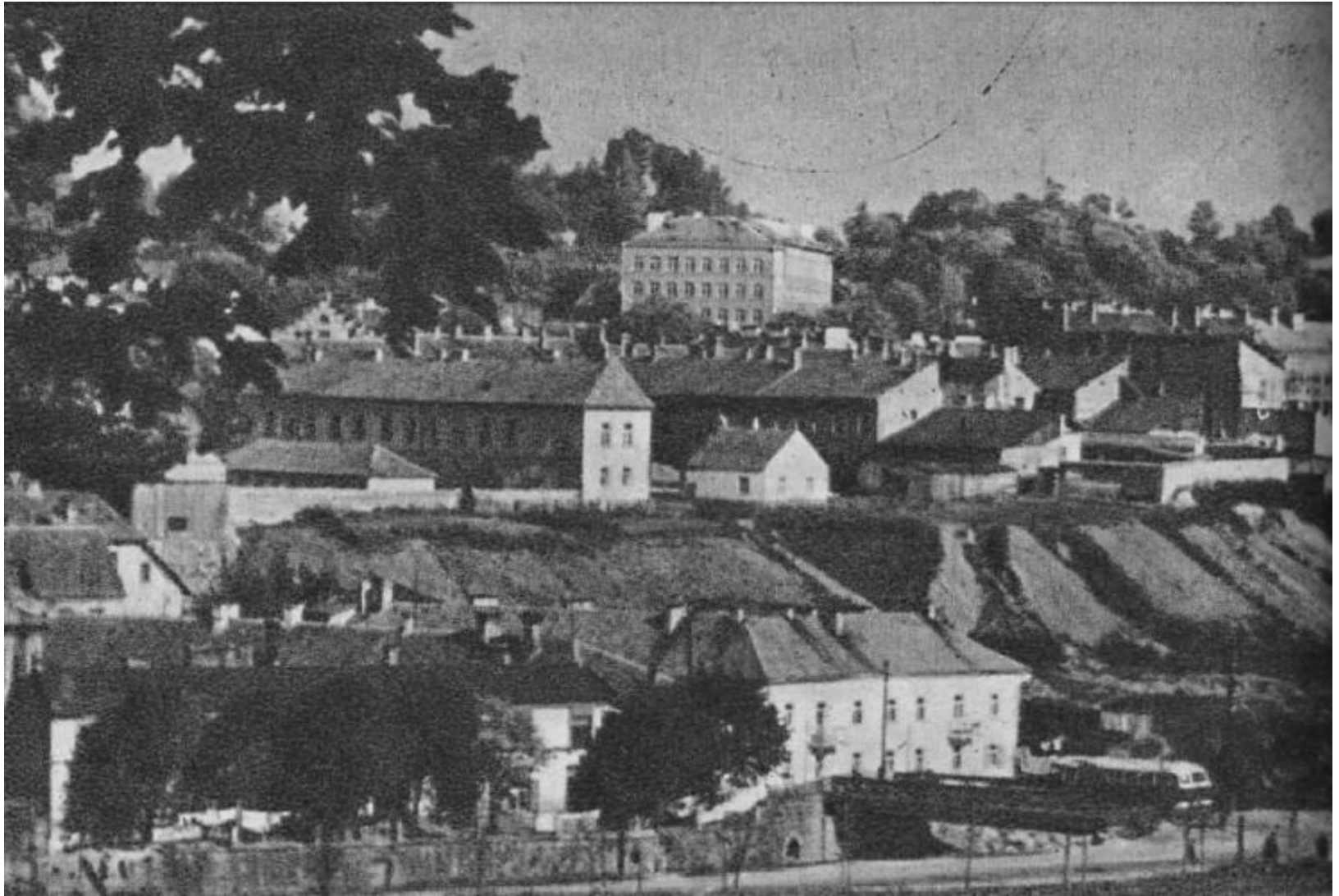
- Miestas
- Meilē
- Kūryba
- Sovietmetis

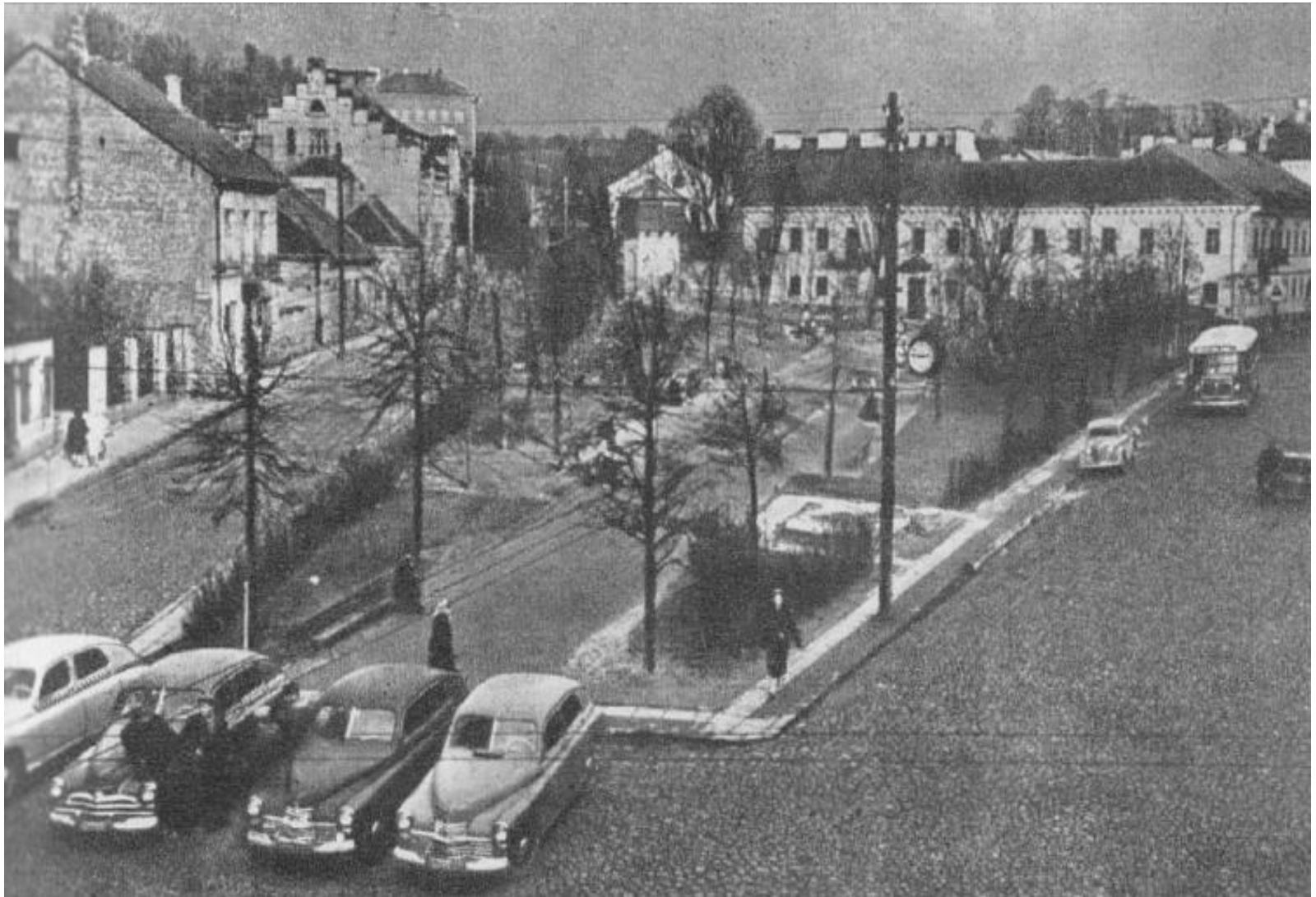
Laiko slinktis

„Aš ateinu mėnesienos šviesoje mesdamas sunkų šešėlį ant **praėjusios dienos**, ant **būsimos dienos** ir būsimos mudviejų nakties, ant šito miesto, įsiurbusio mudu į savo tamsias įsčias ir išspjovusio drauge su dumbly, šlynu, visom šukėm bei rykais, o ir senais pinigais, kurie neturi galios nei šitame, nei aname pasaulyje – ar mes jame tikrai kada nors gyvenome?“

MIESTAS: Vilnius → Užupis

- raudonai nutviekstos Bernardinų sienos
- kunkuliuojanti Vilnelė
- Bekešo ir Panoniečio kalnas
- Olandų gatvės magistralė
- drėgni Filaretų gatvelės kiemai
- Polocko gatvės tiesė
- Vienuolynas Malūnų gatvėje tarp trijų tiltų

Vilnelė – skiriamoji riba

- „Savo pėdomis patįžusiame sniege tarsi braižydamas **šio kvartalo topografinį žemėlapi**, pro šunturgį, vaistinę, žuvies ir batų krautuves leidžiuosi pas tave, leidžiuosi ir išnyru ant ledinio Vilnelės kranto <...>.“ (p. 6–7)
- „Anuo metu Tūla gyveno tarp dviejų tiltelių – dengto, modernaus, vedančio į buvusio Tūlos instituto duris, ir funkcionalaus, betoninio, ties senuoju Bernardinų vienuolynu.“ (p. 9)

Svarbiausi įvaizdžiai, motyvai

- Tekantis Upės [Vilnelės] vanduo – tekančio laiko ir tekančio kalbėjimo simbolis: apsivalymo topika. Ugnis. Žemė. Oras.
- Kelionės motyvas. Vagabundiškas personažas: „Įdomiai valkataujantis žmogus“ (Liudvikas Jakimavičius).
- Bohemiška gyvenimo samprata.
- Vienatvė.
- Šikšnosparnis – jungiamoji grandis.

Trinarė miesto struktūra

- Požemio erdvės: po visais savo tiltais tarsi lava kunkuliuoja Vilnelė; Užupio viduriai ir kloakos; Užupio įsčios; chtoniškojo miesto gyventojai; kapinės; patamsiai, slėpiniai;
- Vidurinioji erdvė;
- Aukšutinė sfera: debesys viršum Bekešo bokštelio; kalno viršūnė, medžių viršūnės, bažnyčių bokštai, varpinė.

„Kaip dažnai mane erzina kalbos ir visokiausi rašymai apie meilę Vilniui, priesaikos iš pasaulio krašto grįžti į šitą amžinąjį miestą – netikiu nei protingais ir nuosekliais išvedžiojimais, nei širdingais dūsavimais ir, žinoma, esu neteisus – ar man spręsti apie žmonių jausmus mūriui, landšaftui, topografijai, anam slėniui ir šitam gatvelės linkiui? Bet kam, jeigu ne man?“ (p. 28)

Kiti miestai:

- Antrasis Miestas – Kaunas: slėnyje dunksantis padrėkęs; Alėja; Šančiai; tipiškas Antrojo miesto biurgerių namelis, Centrinis paštas;
- Trečiasis miestas – Klaipėda: šaunusis uostamiestis;
- Kaluga, Tula, Minskas, Kijevas, Dnepropetrovskas.

MEILĖ

- „Kalbėk man, Tūla, kuždėk man...”
- „Sakyk man, Tūla, sakyk, nes tu viena tegali atsakyti...”
- „Kalbėk man, Tūla, pasakok ir primink, kuždėk, kai aš ateinu vidurnaktį...”
- „Kuždėk, alsuok vos girdimai, kai aš įskrendu pro vos pravertą nakčiai orlaidę...” – **Tūlos „įbalsinimas”**.

Tūlos gaivinimas

- „Sakau tau. Žiūrėk, Tūla, aš ateinu į tavo menką būstą per nedengtą Vilnelės tiltą, <...> ateinu į tavo audinius, tavo kaulų skaidrumą, į tavo pirmąsčius nervus...” (p. 5)
- „Ko tu dejuoji? Tu verki, Tūla? Tavo veidas žemėtas, mylimoji, dumblinas jau, pirštais, kurie sulindę į šitą tyrę, kuriais tu bandai į kažką remtis, atsispirti...” (p. 171)

Atmintis – vaizduotė

- „Tai tik dabar toji savaitė su Tūla man atrodo begalinė. Juk sakiau: atmenu kiekvieną minutę, kiekvieną vietą, kur buvome, kur aš ją pasitikau, kur ji mane palydėjo.“ (p. 72)
- Komunikacinės situacijos variantas – tiesioginis kreipinys; „aš“ → „tu“.
- Monologas; sakmiškasis naratyvas.
- Momentiškumo įspūdis, „gyvenimiška“ pašnekesio nuotaika.

Ezopinės kalbos atšvaitai

- „Tai atsitiko **1956 metais**, iškart po XX kompartijos suvažiavimo...” (p. 14)
- „Mums, Alma Matris Vilnensis humanitarams, **1967 metų** rudenį besiglausčiusiems viename Daševskių urvo kampe...” (p. 14)
- **1949 metų** sovietų kariūnai (p. 14)
- Tėvo dienoraštis.
- „Valkatų gaudymo savaitės“.

VII–VIII dešimtmečiai

Gėrimai: vynai – rašalinis „Izabela“, „Juodoji aronija“, azerbaidžanietiškas „Agdam“, baltas „Habana Club“, „Kabernė“, raudonvynis „Gamza“, „Rošū de dessert“; alus „Tauras“; čefyras.

Rūkalai: „Kazbek“, „Prima“, kvapusis „Salem“, prėskasis „Ronhil“, „Marlboro“, cigarai „Tallin“.

Muzika: džiazas, Dalida, S. Povilaičio dainos, V. Vysockio „Gimnastika“, A. Čelentano „Yuppi Du“.

Aplinka: mažytėlaitis kambarėlis, gultas, stalas, stirta knygų, plokštelių, senukas magnetofonas, keli paveikslai.

Transportas: firminis traukinys „Čaika“, žiguliukas, sunkvežimis, garlaivis „Taškentas“.

Kavinės: „Rotonda“, „Daina“, gastronomas „Rytas“, „Bačka“.

Literatūra: B. Brazdžionio „Grižimas tėvynėn“, B. Sruoga „Dievų miškas“, „TSRS tautų liaudies pasakos“, „Uzbekų pasakos“, Haugo pasakos, R. Kiplingo „Kaip drugelis treptelėjo koja“, „Židinyš“, „Romuva“, H. Hesė, Ovidijus, Katulas, H. Radauskas, „Mokslas ir gyvenimas“, „Spiegel“, A. Čechovas, F. Kafka, V. Šekspyras.

Išvados

- Monologinis romanas apie meilę, tai vieno, o ne dviejų žmonių jausmo istorija. Vieno žmogaus vaizduotės projekcija.
- Užrašai apie Tūlą tampa kūrybiškumo ženklu.
- Tūla – kaip gyvenimo esmės simbolis.
- Istorinis ir literatūrinis Vilniaus, Užupio aprašymas.
- Romane fiksuojamos trauminės patirtys.

- Silpno, nelaisvo vyro personažas, nesugebėjimas bendrauti su Kitu.
- Jis priešinasi, stengiasi ištrūkti iš visuomenės galios struktūrų, maištauja prieš sistemą ir tarsi pabėga iš jos gniaužtų, bet lieka uždaroje erdvėje (pvz., psichiatrinėje ligoninėje), priklausomas kitai galiai, intoksikuojančiai jo sąmonę (alkoholis).
- Vienos galios valdžia pakeičiama kita galia psichikai.